

Dvegrajski zbornik, br. 3, Zbornik radova znanstvenih skupova »Crtice iz povijesti Kanfanarštine« 2014. i 2015., Udruga Dvegrajci (2016.), 236 str.

U listopadu 2016. u Kanfanaru je tiskan treći svezak *Dvegrajskoga zbornika*, zbornika radova sa znanstvenih skupova održanih 2014. i 2015. godine. Sadrži ukupno 13 radova, 11 izvornih znanstvenih radova i dva stručna rada, koji se bave Kanfanarštinom, odnosno područjem današnje Općine Kanfanar, od njezine najstarije do suvremene povijesti.

Klara Buršić-Matijašić autorica je prvoga članka, naslova »Toponimi gradina Kanfanarštine« (str. 11 – 36), u kojem se bavi toponimima na kojima su prepoznati ostaci gradina i kašteljera, prapovijesnih naselja smještenih na brdima uz Limski kanal i Limsku dragu. U središtu su se njezina interesa našla imena mjesta s prapovijesnim ostacima, ona bez materijalnih dokaza ili tzv. dvojbena nalazišta te toponimi zanimljiva značenja koji možda ukazuju tek na postojanje arheoloških lokaliteta. Izdvaja toponime s obzirom na podrijetlo imena, tj. toponime čija su imena motivirana fiziogeografskim karakterom objekta, one čija imena kazuju pripadnost tla pojedinim osobama ili kolektivima, potom uljuđena imena ili imena mjesta koja pokazuju utjecaj čovjeka na zemlju i imena mjesta motivirana biljem.

U sljedećem članku Anton Meden donosi »Listu dvigradskih načelnika« (37 – 44) koja dopunjuje prethodni autorov rad objavljen u listu *La Ricerca*. Dosad su bila poznata 82 kanfanarska gestalda i načelnika, a ovim ih je popisom dodano još 44 – dva su imena pronađena na epigrafima, a ostala u raznim arhivskim vrelima. Kanfanarski su načelnici i članovi njihovih obitelji nerijetko bili kumovi na krštenjima kanfanarske djece, kako one uglednih obitelji, tako i običnoga puka, a upravo su se potonji našli u središtu interesa sljedećega članka, »Dvigradski i kanfanarski podestati i nobili kao krsni kumovi« (45 – 55), također u autorstvu Antona Medena. U njemu Meden donosi popis ukupno 81 dvigradskoga i kanfanarskoga podestata za razdoblje od 1679. do 1799., koji se spominju kao krsni kumovi kanfanarske djece.

Anton Meden autor je i idućega članka naslova »Lista dvigradskih i kanfanarskih svećenika, đakona i klerika do XIX. stoljeća« (57 – 74), koji obuhvaća razdoblje od 1249. do 1803. te nadopunjuje raniji popis Bernarda Schiavuzzija. Uz popis, doznajemo i neke pojedinosti o dvigradskim i kanfanarskim kanonicima, poput zdanja koja su dali sagraditi te zanimljivosti iz njihova života (poput ubojstva dvojice svećenika, krađe srebrnine iz sakristije sv. Sofije i sl.).

U sklopu posjeta Porečkoj biskupiji krajem 1579. i početkom 1580., veronski je biskup Valier 6. i 7. siječnja 1580. posjetio Dvigrad, što je i tema članka, »Dvigrad u apostolskoj vizitaciji biskupa Agostina Valiera 1580.« (75 – 84), u autorstvu Milene Joksimović i Darka Komše. O spomenutoj je vizitaciji sastavljeno izvješće koje, kako uočavaju autori, donosi nova saznanja o Dvigradu, njegovim stanovnicima i povijesti. Zanimljivo je spomenuti kako je upravo za Valierova posjeta kanfanarski puk zatražio da se crkva sv. Silvestra uzdigne na stupanj župne crkve, do čega je nakon napuštanja Dvigrada konačno i došlo.

»Fragmenti iz oporuka 1798. – 1805.« (85 – 104) tema su idućega članka, autorice Samante Paronić. U središtu su se njezina interesa našli spisi kanfanarskoga bilježnika Gašpara Medena, konkretno pet oporuka koje je Meden sastavio u spomenutom razdoblju, a koje svjedoče ne samo o načinu raspodjele imovine pokojnika već su i bogat i nezaobilazan izvor podataka za proučavanje raznolikih sastavnica svakidašnjega života Kanfanaraca u novom vijeku.

Marko Jelenić autor je članka naslova »Kanfanarština 1815. – 1825. Demografski pokazatelji« (105 – 131) u kojem se bavi demografskom krizom koja je tijekom prve polovice XIX. stoljeća zahvatila Europu te klimatskim prilikama koje su sve značajnije počele utjecati na svakidašnji život ljudi, a koje nisu zaobišle ni područje Kanfanarštine. Jelenić detaljno prikazuje onovremeni život kanfanarskoga puka te analizira kretanje mortaliteta, ritmove vjenčanja i krštenja radi dobivanja cjelovite demografske analize.

Demografskom se temom bavi i sljedeći članak *Dvegrajskoga zbornika*, »Rođenja i krštenja u Kanfanaru (1840. – 1850.)« (133 – 163), čija je autorica Samanta Paronić, a koji je nastao izučavanjem matične knjige krštenih. Autorica posebnu pozornost posvećuje sezonskom rasporedu žačeća koji je prvenstveno ovisio o opsegu poljoprivrednih radova, ali i nizu drugih čimbenika (poput reproduktivnih sposobnosti, klimatskih prilika, higijenskih uvjeta itd.), potom blizancima, nezakonitoj djeci, smrtnosti novorođenčadi, imenima i prezimenima krštenika, krstiteljima, a donosi i zanimljive podatke o primaljama.

Sljedeći članak, naslova »Trasiranje pruge na području Kanfanara« (165 – 175), nastao je na temelju podataka iz dvaju sačuvanih arhivskih dokumenata koji su u posjedu njegova autora, Josipa Orbanića, te donose detaljan opis pojedinih dionica trasa pruge, kao i podatke o detaljima izgradnje, poput podjele na gradilišta i dionice.

»Život jednog sela. Fragmenti života na Kanfanarštini 1929. – 1945.« (177 – 194) naslov je rada u kojem Marko Jelenić analizira dinamično međuratno razdoblje tijekom kojeg je talijanska uprava donijela brojne pomake, što pozitivne, što negativne, u svakidašnjem životu Kanfanaraca. Donosi sveobuhvatnu demografsku analizu – pregled kretanja nataliteta, sklapanja brakova te kretanja mortaliteta.

Stipan Trogrlić u članku »Neki oblici ugrožavanja vjerskih sloboda u župi Kanfanar (1945.-1966.)« (195 – 211) dotiče se brojnih epizoda ratnih i poratnih progona kanfanarskih župnika, od strijeljanja župnika Marca Zelca 9. veljače 1944. preko napada na Miroslava Bulešića, koji je dužnost upravitelja kanfanarske župe obnašao od veljače 1944. do listopada 1945., izbacivanja vjeronauka iz škola, pokušaja sprječavanja pohađanja župnog vjeronauka, do zabrane crkvenih procesija i konačnog oduzimanja crkvene imovine.

Mario Sošić autor je idućega članka, naslova »Kretanje broja stanovnika na Kanfanarštini od 1900. do 2000. – statistička i komparativna analiza« (213 – 225), u kojem je prikazao i analizirao podatke o broju stanovnika na Kanfanarštini tijekom posljednjih 12 popisa stanovništva. Posebnu pozornost posvećuje tendenciji rasta i pada stanovništva u pojedinim vremenskim periodima te utvrđivanju kretanja stanovnika u svakome od četiri-ju općinskih područnih naselja koja zajedno čine Kanfanarštinu, tj. mjestu Kanfanar, užoj Kanfanarštini, naseljima Prikodrage i naselju Sošići.

Autor posljednjega članka ovoga zbornika, »Romanizmi u poeziji Marije Sošić« (227 – 236), Valter Milovan donosi stilističku i jezičnu analizu romanizama u ukupno 96 pjesama iz pet zbirki Marije Sošić, pisanih različitim govorima čakavskoga narječja.

U zborniku radova objavljena su izlaganja sa skupova *Crtice iz povijesti Kanfanarštine* održanih 29. rujna 2014. i 28. rujna 2015. Autori se u svojim člancima bave različitim temama, pretežito povijesne tematike, koje se dotiču Kanfanara od prapovijesnoga do suvremenoga doba. Cjelokupan Zbornik nadopunjuje poznavanje bogate i zanimljive prošlosti Kanfanara i pripadajuće mu okolice te može poslužiti kao poticaj za njegovo daljnje istraživanje, ali i istraživanje zavičajne povijesti uopće.

Iva Kolić